

Vinnare av August-priset!

Monika
FAGERHOLM

Glitterscenen
Jag vet om musiken att den inte är musik

Roman
Albert Bonniers förlag

I

DEN AMERIKANSKA FLICKAN I EN SNÖKULA

(Johanna och Vinterträdgården, 2004–2006)

Vinterträdgården finns, finns inte.

På Andra udden, en plats.

Samtidigt. En dröm, en utopi.

En ö som växer i ens huvud.

RUMMET, HUSET

BARNET, FLUORESCENT. Johanna. I rummet av drömmar, tid, historia. Nålar upp *Barnet, fluorescent* på väggen. Kvinnan på åkern med barnet i famnen, svartvitt fotografi, i åskväder, blixarna. Barnet av ljus/i ljus.

En explosion; transcendens.

Hon är barnet, fluorescent.

Johanna i rummet, ser ut genom fönstret.

Åkern som öppnar sig på andra sidan rutan badar i skenet från Vinterträdgården, det skymmer nu. En bit av skogen längre bort, på sidan av vägen Tobias växthus, som en gul och dallrig prick i regnet.

Lille. Andas på fönsterrutan, en ö av imma som suddar ut utsikten brer ut sig över fönsterglasets. Andas om och om igen, så ön blir riktigt stor och ritar sedan i imman med pekfingret LILLE i stora tydliga bokstäver.

Flera gånger på varandra, snabbare och snabbare, tills namnet utplånas och fönstret är klart och genomskinligt igen.

Vägen, på sidan, Pissfabriken.

Ur Träskdrottningens återkomst, kapitel 1. Var började musiken?

Patti och fabriken, Pissfabriken. Nånstans där det liksom inte fanns nånting, inte den trevliga medelklassfamilj man växte upp i. Men armod, fabriken, fula tjocka tanter på fabriken. På lunchrasten smet man ut till bokbutiken och köpte sin Rimbaud, sedan satt man vid löpande bandet och försökte koncentrera sig, sin Rimbaud i huvudet: Rimbaud som skulle rädda livet på en fast det kunde man ju inte veta än. Man trodde man var fast här, för alltid, i fabriken.

Cirka tio meter från huset där Johanna bor går vägen: mot Andra udden, Vinterträdgården i ena riktningen och mot landsvägen och kommuncentrum och skolan i den andra. Vägen: ett svart blänkande streck skär genom det öde landskapet.

Se vägen som ett streck –

Hon är Johanna, barnet i ljus/barnet av ljus. Hon är Barnet, fluorescent.

Huset där de bor, hon och hennes faster Solveig. Vid foten av berget på Första udden, de två på tumanhand. Tidigare, ganska ofta, också en liten kusin, Robin som hade en mamma, Allison, som jobbade på båtar och var borta ganska mycket. Robin tyckte om att vara med Solveig och Johanna – särskilt med Johanna, i Johannas rum. Byggde världens längsta bilbana, gula plastskenor fogade i varandra över hela rummet, tusen loops. Fällde ner små bilar i rännan, de for fort, för fort, flög ut. Fast sen flyttade Allison och Robin till en annan stad och Robin slutade komma helt och hållet. Slutade jobba på båtarna, fara på *skönhetsresor*, som det i torpesonska sagts om henne. "Och hur är det med storkarna i Portugal?" kunde hon själv fråga Johanna, rufsa henne glatt i håret. Då blev Solveig arg på henne så att nästan slagsmål uppstod.

Allison var syster till Torpe som Solveig en gång var gift med – då bodde de på torpesonska hemstället vid Bortre träsket. Nu är Torpe i Tyskland, omgift, arbetar på olika byggen där. Solveig hade en gång en städfirma men numera och sedan länge förmedlar hon fastigheter. Här, i trakten. Har nästan alltid varit precis här. Och på det här stället, inte i det här huset, men ett annat. Kusinhuset hette det, det brann, uthusbyggnaderna och ladan revs och Solveig byggde det här i stället.

Men annars, *farit som varit*, med Solveig talar man inte om det förflutna. Har dragit ett streck över allt, mycket tråkigheter. Det nästan enda som Solveig vill minnas från när hon var liten och som hon talar om ibland är hur hon när hon var liten i simskolan vid

Andra udden räddade en annan liten flicka, en simskolelev vid namn Suzette Packlén, från att drunkna. Hon, Solveig, Syster Blå, assistent i simundervisningen i Tobias simskola; med sin tvillingsyster Rita som var Syster Röd. De kallades så efter färgerna på sina baddräkter, annars var det nästan omöjligt att hålla dem isär, de såg så lika ut. Solveigs tvillingsyster Rita. Har Solveig dragit ett streck över också. Och Vinterträdgården, *Ritas Vinterträdgården*. Ratsch. Har Solveig dragit för gardinerna i köket. För Solveig finns Vinterträdgården inte.

Men Tobias finns. Han som en gång var lärare i simskolan som sagt, ja samma Tobias som har växthus på sidan av vägen en bit från huset. Johanna tycker om Tobias, att gå till växthuset och vara där med honom.

I huset fanns tidigare en annan kusin, Irene, Solveigs flicka. Mycket äldre, vuxen redan. Hösten innan Vinterträdgården öppnas på Andra udden på nyårsafton 1999 flyttar Irene hemifrån för att studera till sjuksköterska på annan ort. Har sedan farit vidare till Norge, arbetar på en ambulansuttryckningsenhet högt uppe i fjällen. Därifrån, från Norge, kommer fina kort som Solveig fäster med magnet på kylskåpsdörren. Vackra landskap, vilsamma. Påminner lite om hur Irene är själv, eller var, på den tiden hon bodde kvar i huset.

En som spelade blockflöjt och gick på körövningar, lugn och lågmäld typ. Men – omöjligt att inte tycka om henne. Och att få komma in i Irenes rum mitt emot köket på andra sidan farstun, på kvällarna, i regn, svart mörker på andra sidan fönstret. Irene uppflugen på sin säng, på ett ljusblått överkast, stickande långa halsdukar i matta färger, eller spelande på flöjt, noterna riggade på ett notställ bredvid sängen. Eller, med en bok: någon av de fyra pojk- eller flickböcker hon hade i sin ägo, sånadär som när det regnar så står det bara att "regnet piskade mot rutan".

Men att få gå in i denna prydlighet, bara vanliga saker där: hårborste, notställ, pojkbok, flickbok, stickning, Johanna har älskat det i alla fall. Minns hur hon brukade stå i dörrgläntan och glo på Irene som spelade, glo och glo tills Irene upptäckte henne och la ifrån sig

flöjten och såg upp: "Hej Lille, sålt smöret och tappat pengarna?" Och sträckte skrottande ut händerna mot Johanna, "Lilla dumma Bortbyting, kom hit!" Och med full fart hade Johanna satt av rakt i famnen på henne.

När Irene flyttade hemifrån fick Johanna hennes rum. Ett slag, i början, försökte hon vara i rummet som Irene, bevara ordningen och prydligheten. Men det gick inte så bra: småningom var, är, allt en enda röra i alla fall. Saker – papper, böcker, bilder, huller om buller överallt.

Så ändå, med Irene, som om det ändå fanns en grundläggande skillnad mellan dem. Trots att så mycket i trakten var annorlunda när Irene växte upp; fanns inget Vinterträdgården eller högstadium och gymnasium för konstnärligt uttryck och scenisk framställning där hon skulle ha haft möjlighet att utveckla sitt blockflöjtsspel till *professionell nivå*, som det kommer att finnas sen – skolan där Johanna går, och Ulla Bäckström från Rosengården 2. Så fisken i vattnet att man kunde tro att den skolan uppfunnits bara för henne; *teatern dansen och musiken*, hur det sjunger om Ulla Bäckström i skolans korridor.

Men ändå, med Irene å ena sidan, Johanna å den andra: i Irene inget som skenade iväg, som kunde ta sina egna vilda vägar, bli för mycket av för mycket –

Så detta är Johannas rum för närvarande: *Allt det där som för en till musiken*. Träskdrottningens historia, Träskdrottningens återkomst, kapitel 1: ett evigt första kapitel som väller över rummet och som har begravt en gammal gul plastbilbana under sig för länge sen.

Träskdrottningen som reste sig ur dyn. Själva materialet som ska göras historia av växer hela tiden. Citat, klipp, informationer. Huller om buller, överallt.

"Skriv in henne i historien. Det finns inte många kvinnor i musikhistorien. Gör henne åtminstone till en fotnot där. I Skräpmusikens historia."

Det är Rättis J. Järvinen, en musiklehrare, som sagt det till Johanna i

skolan. I skolan, där gör de Projekt Jord, det ska vara en sån historia, inspirerad av sagan om Orfeus och Eurydike. Sån här säger Råttis J. Järvinen, och det är vackert: "att vara ung är att förlora en oskuld men hitta en skatt – som Orfeus som älskade sin Eurydike så mycket att han var beredd att gå till underjorden efter henne."

Projekt Jord. Ett projekt som ska handla om något som berör en; *en annans historia om en själv*. Den man är, den man kunde vara och vill vara, till musiken. "Gör historien till din, på ditt eget språk."

Allt det där som för en till musiken. Träskdrottningen som säger:

"De är så hemst å stå på scen de sliter en i stycken med sina beundrablickar beundrarhänder man kan dö."

Träskdrottningen som säger: "Glitterscenen är mitt liv."

Patti, Debbie, Ametiste och Träskdrottningen, som en gång växte upp här i trakten i huset i den dyigare delen: hennes namn var Sandra Wärn.

Så när det är som bäst i rummet, rummet av vida vyer, stor vision. Träskdrottningen. Johanna. "Slå världen med häpnad." Wembley Arena 2012. "Glitterscenen är mitt liv."

Men först gäller: härifrån. Fönstret. Se vägen som ett streck. Åkern. Tobias växthus som en smutsgul punkt på sidan av vägen. I Vinterträdgårdens svala abstrakta sken. Vinterträdgården som lyser, lyser.

"Se vägen som ett streck." Patti och tantorna, i Pissfabriken. Patti vid löpande bandet, *bort härifrån*, läste *sin Rimbaud* på lunchpauserna.

Pissfabriken.

Johanna och Barnet, fluorescent på väggen.

Johanna släcker lamporna, kryper under täcket i sin säng mittemot fönstret, drar inte för gardinerna. Vill ha ljuset, ett matt sken från Vinterträdgården. Rummet, drömmar, Träskdrottningen, tid, historia, vision: man kan flyta i det, som i en båt.

Men lugnt, alla husets ljus i bakgrunden. Solveigs och Tobias röster från köket: Tobias brukar titta in ibland på kvällarna då han varit i sitt växthus innan han cyklar tillbaka till servicelägenheten för äldre där

han bor uppe i kommuncentrum. Envisas med den där cykeln, trots att det är över tio kilometers väg och han är gammal, blir allt sämre i benen. Fast om det är dåligt före tvingar Solveig honom att låta henne köra honom hem – inte så enkelt, Tobias är en envis sort. Men ändå: röster på gården, bildörrar slås igen, hon är snart tillbaka.

Eller, andra kvällar, Solveig som tittar på teve i vardagsrummet, volymen ganska nedskruvad, ett stilla sorl i bakgrunden. Någon gång stiger Johanna upp och går till henne, lägger sig i soffan i vardagsrummet, huvudet i Solveigs famn. *Höga trappor, vita hus* i teven: tanter, farbröder som springer upp och ner i trappor, möts i korridorer, talar, talar och har relationer med varandra. Johanna följer inte med det där, Solveigs fingrar i hennes hår, tänker inte på Träskdrottningen då heller, tänker inget särskilt, eller på husen. Husen som Solveig säljer, förmedlar i sitt arbete. Planritningar, fotografier, nångång får Johanna vara med på visningarna. Gå i de tomma lägenheterna, i husen, *föreställa sig*, allt möjligt. Broschyrer, över Rosengården 5 och 6 och 8, bostadsområden, alla lika varandra. Gamla broschyrer över Vinterträdgården innan den stod färdig, ett särskilt språk i dem. Kapu kai. De förbjudna haven. *The hacienda must be built*.

Inte den Vinterträdgården som sedan fanns på riktigt. Men Vinterträdgården på den tiden den ännu var en idé på papper, presenterad i broschyrer: den som planerades av *Kollektivet Rita Strange* – med alla historier, berättelser från trakten. Den amerikanska flickan. *Det hände sig vid Bule träsket*.

På riktigt blev ju Vinterträdgården något annat. Men ändå, det den skulle vara försvinner inte ur huvudet bara därför. Vinterträdgården, en ö som växer i ens huvud, som kopplar till en själv. Ens mest personliga. För det är så mycket i Vinterträdgården som berör en själv. Man vet det, kan bara inte sätta fingret på exakt hur. Eller kanske vill man inte.

Så den Vinterträdgården som finns i huvudet kan inte delas med någon, inte med Solveig till exempel. Ratsch, har Solveig dragit för gardenerna i köket. För Solveig finns Vinterträdgården inte.

Och ändå, det finns sådant Johanna skulle vilja fråga Solveig, som Johanna vet att, till *Vinterträdgården*, hör dit.

I tv:n *Höga trappor, vita hus*. "I love you." Människor i pastellkläder som inte säger just något annat åt varandra. "Are you really my daughter?" "Yes, yes. I love you." "My daughter! I love you, too."

"Solveig", vill man kanske fråga. "Vem är min mamma?"

Men tankar. Ibland, ganska ofta, tröttnar Johanna på alla tankar, är sömning bara. Solveigs varma fingrar, lukten av skog och löv i hennes egen näsa, från hennes egen hud.

"Ska du inte städa ditt rum?" viskar kanske Solveig. Nä nä. Sover nu. ZZZZZZZZZZ till *Höga trappor, vita hus*.

Men visst händer det att Johanna tröttnar på röran i rummet, allt. På dagen; tar på sig kläderna, går ut. Till Randskogen, ensam, där är det tyst, det är Johannas värld.

RANDSKOGEN/SCREAMING TOYS, 2004–2006

2004, RANDSKOGEN. Det som finns kvar av stora skogen som en gång var stor och obruten, med Bortre träskan längst i norr. Nu mest ett smalt bälte mellan Vinterträdgården och fastlandet: sträcker sig över hela Första udden närmast inåt land.

Väldiga öde skogsmarker som genom åren utplånats genom avverkning, byggnation: nya bostadsområden som vuxit fram, heter sånt som Rosengården 2, 3 och 5, och av dessa är Rosengården 2 längst söderut mot havet det allra finaste och äldsta. Byggdes redan på 1980-talet, långt före alla andra Rosengårdar och årtal innan ett ställe som Vinterträdgården på Andra udden ens var påtänkt. Men trots att det kommer nya hus, står Rosengården 2 kvar som ett ouppnåeligt ideal: den plats som alla andra Rosengårdar försöker efterlikna. Dessa familjehem på flera hundra kvadratmeter med trädgårdar inbyggda av murliknande staket som inte medger insyn men från vilka hundars skall kan höras; spanska varghundars, inga terriers precis.

Men ändå, hjälps inte. Rosengården 2 förblir vad det är: mest luxuöst och särskilt. Och: det enda bostadsområdet i trakten som är inhägnat. För att komma in där krävs ett kodförsedd nyckelkort som ska stickas i en identifieringsapparat vid portarna.

Privat område: de som bor i Rosengården håller sig därinne. Kommer inte ut – inte till Randskogen i alla fall: där finns i deras och många andras ögon precis just ingenting.

Inga upplysta spånbanor att motionera på och mobiltelefoner fungerar dåligt eftersom Randskogen ligger i radioskugga i förhållande till Vinterträdgården.

Och förstås: ställvis ganska ruggiga platser också. Med Bule träsket, *själtmördarnas hemvist*, dit olyckliga människor kommer för att ta livet av sig. Dras till träsket kanske av en viss atmosfär av avskildhet, tidlöshet: trädgrenar som hänger över det mörka, stilla vattnet. Eller uppeggade av en gammal historia om något tragiskt som utspelade sig där en gång. Den amerikanska flickan som sommaren 1969 blev skuffad i vattnet från en klippa av sin pojkvän som var svartsjuk, sögs upp i vattnets virvlar och försvann och när pojkvännen förstod vad han hade gjort blev han så ifrån sig att han gick iväg och hängde sig. Det är en berättelse som går igen också i Vinterträdgården.

Platsen Vinterträdgården på Andra udden. Vid öppna havet genom en tallskogsdunge där vägen slutar, så är man där. Vilket ju inte är sant förstås. Man kommer inte dit sådär bara. Alarmanläggningar. Staket. Börjar nedanför berget på Första udden som också hör till Vinterträdgårdens område, fast där ett vanligt stängsel bara, de egentliga säkerhetsanläggningarna finns längre in. Hur som helst: staket. Trycka ansiktet i fyrkantiga räfflorna, lämnar avtryck i ens hud.

Så. Randskogen, andra rör sig inte där så mycket.

En osynlig gränsdragning som gäller för inte bara invånarna i Rosengården 2 men för nästan alla i trakten överhuvudtaget.

Utom en förstås. Ulla Bäckström från Rosengården 2 som är precis var hon vill och överallt på alla ställen. *Privat område*. Allt sånt där, bekommer henne inte.

Rosengården 2. Det är alltså där hon bor, med sin familj i ett arkitektoniskt mästerverk av sten, tegel och glas i tre och ett halvt etage – hon är enda barnet och har hela vindsvåningen till sitt förfogande. "Halfte etaget" eller "Glitterscenen" som Johanna kan höra henne säga när hon sveper förbi i korridorerna i skolan mitt i ett sällskap av likasinnade, elever ur de högre årskurserna. Glitterscenen, halfte etaget: lite på skämt förstås, men ändå inte utan en gnutta allvar i. För Ulla är speciell och påhittig och mycket konstnärligt begåvad, alldeles på riktigt. *Teatern, dansen och musiken*: hur det sjunger om henne där

hon går, det är det hon säger att hon lever för... Ulla Bäckström, skrattande i korridorerna, full av sitt eget babbel i anslutning därtill; allt hon gör och "skapar". Och det kommer till däruppe, förklarar hon, på Glitterscenen, hennes rum. Ulla Bäckström, glittrande ögon, fångar in sina vänner med sitt prat, sitt skratt, med hur hon är – fångar in också dem som står på sidan och ser på henne, som Johanna till exempel.

Där, på Glitterscenen, där finns ALLT: alla tankarna, uppslagen och all musiken. Alla nothäften, alla manuskript. Och OM Ulla Bäckström överdriver så är det i så fall bara lite. För redan vid sjutton års ålder som är hennes ålder när hon dör i november 2006 har hon spelat huvudrollen i Fröken Julie, En midsommarnattsdröm och Singin' in the rain, en musikal; hon älskar att sjunga, har en fantastisk sångröst, djup och stor. Och några år tidigare var hon den amerikanska flickan i en pjäs som hon skrev själv som byggde på en gammal historia om något som en gång utspelade sig i trakten.

"Platser har sina berättelser som definierar dem, lägger sig över dem som ett ärr, en förbannelse..." Ulla Bäckström som talar så på scenen i ett av skolans många auditorier. "*Den amerikanska flickan som dog, och all död som samlades omkring.*"

Och Ulla Bäckström har ett band, eller, hon har haft flera band, men ett som heter *Screaming Toys*.

Glitterscenen, Rosengården: Och jo, det händer att Johanna när hon är i Randskogen söker sig mot skogens utkanter i norr, finner sig stå allena i skydd av skogens sista träd och titta uppåt. Mot Bäckströms hus, det ligger allra ytterst. Högt över alla murar, inhägnader reser det sig, vindsvåningen allra överst. Ingen vanlig vind, högt i tak därinne, det ser man, stora fönster.

Och, jo, visst, kanske är det möjligt att se det som en scen. En teaterscen, så skimrande och gäckande, med löften. Mörka höstkvällar, Johanna nedanför, bland träden.

Ett svagt ljus som sipprar fram under mörkröda tunga gardiner

som dragits för fönstren som inför en föreställning som ska börja snart.

Ridån som dras åt sidan. Ulla som sjunger: *Skuffa inte din kärlek för långt, Eddie.*

Eller: Ulla står i fönstret. Står bara. Det finns en dörr på scenen, mitt i fönstret, en dörr av glas. Hon har öppnat dörren. Står där, vid kanten, i vita kläder, skimrande. Det blåser. Står där bara, sjunger.

I vinden: hur det blåser kring henne.

Skuffa inte din kärlek för långt, Eddie. Sjunger Ulla Bäckström, skriker över Randskogen.

Men allt oftare är det såhär också. Att: fågeln utflugen. Mörkt i Ullas fönster. Ulla är inte där man tror hon ska vara. *Ulla överallt, Ulla över alla gränser.*

Och när man ser henne så, en skymt i Randskogen, en skymt på åkern som börjar utanför Johannas fönster i Johannas rum i huset nedanför berget på Första udden där Johanna och Solveig bor tillsammans, en skymt utanför Tobias växthus medan Tobias ännu lever, en skymt på stigen i skogsdungen på väg mot Andra udden... så är hon inte omgiven av alla sina tusen vänner utan nästan alltid ensam.

Ulla Bäckström, Blomsterflickan, på en åker, november 2004. Ulla Bäckström kommer gående över åkern, faller fjärilar ur hennes stora ljusa, sträva hår; sammetsinsekter i olika färger som skimrar svagt i skenet av Vinterträdgården dit hon är på väg. Ulla Blomsterflickan, en korg rosor över armen: dem har hon tiggat åt sig av Tobias i hans växthus, ska sälja dem i Vinterträdgården.

Vit lång kappa, vit lång klänning, vita knäppkängor – utklädningskläder för det är på den här tiden hon skriver på sin pjäs om den amerikanska flickan: Ulla, Blomsterflickan, ska samla material i Vinterträdgården, kläderna är hennes kamouflage.

Korgen full av mörka rosor när hon möter Johanna på åkern.

”Hej Lille”, ställer ner sin korg på marken, fixerar Johanna med sina

vackra bruna ögon. "Ska jag berätta för dig om Vinterträdgården? Har du hört?"

"Vet du", Ulla Bäckström sänker rösten till en viskning, pekar på den frusna marken mellan dem. "Det är som ett hål i jorden. Man kan – falla. Ner. Och vips så är man i den undre världen."

"Och Lille, därnere är det magiskt. Finns ett inre rike. Kapu kai. En massa rum. *De förbjudna haven*. Har du hört?"

"Platser som nästan ingen känner till. Hemliga rum där bara få har varit. Och i de rummen, Lille, finns historier. Väggar berättar... *Det hände sig vid Bule träsket*. Är det bekant? Där får man veta sanningen om allt."

"Tror du, Lille, att det är sant?" Spänner ögonen i Johanna igen, men Johanna, förstummad plötsligt av sin egen blygsel, får inte ett ord ur sig.

Men sedan tar Ulla Bäckström fram snökulan. Rotar i sin korg på marken, under rosorna.

"Titta här." Den är rund, av plast, ryms i hennes handflata.

"*Den amerikanska flickan i en snökula*", viskar hon. "Från Vinterträdgården. Kan köpas i souvenirbutiken." Håller upp snökulan framför Johanna och Johanna ser: två plastfigurer i ett vattnigt landskap. Pojke, flicka, på en klippa – träskets mörka vatten undertill med vita pripplor som ska föreställa skum på vågor; bakgrunden i kulan silverskimrande.

Pojken i förgrunden, med ryggen till, handen höjd, vänd mot flickan på klippans kant i ögonblicket strax innan hon faller handlöst och suggs upp i vattnets virvlar och försvinner. Över pojkens axel ser man bara hennes förskräckta ansikte. Munnen vidöppen, grälla röda läppar kring ett stumt och evigt skrik.

Ulla på åkern skakar snökulan, faller snö i den: mjuka plastflingor som virvlar i vattnet, vitt och silver blandat. Blänker till i skenet från Vinterträdgården som faller över åkern i novemberskymningen.

"Man säger att hon dog av kärlek", viskar Ulla Bäckström. "Han som dödade henne älskade henne för mycket. Pojken. Med ryggen

till. Men, Lille, vem är han? Man ser ju inte pojken ansikte?

Jag menar", fortsätter Ulla Bäckström, som om hon ville avslöja en hemlighet. "Vilkendera. De var ju två. Som älskade henne. Den ena hette Björn, den andra hette Bengt. *Pojken i skogen*. Så kallade man honom.

Men det var Björn som var hennes pojkvän på riktigt, de var mera jämnåriga. Pojken i skogen var bara tretton och hon hade just fyllt nitton. Och Björn, hennes pojkvän, han blev ju så olycklig när hon dog att han gick och hängde sig.

Men den andra. Pojken i skogen. Man undrar, Lille, kan man någonsin veta hur det var med det egentligen?

För han, Bengt, han älskade henne lika mycket. Om inte ännu mera... Jag vet inte", säger Ulla Bäckström, efter en kort paus, rycker på axlarna, rätar på sig. "Kanske är det en gåta, Lille. Men, hur som helst. Svårt att veta. De är ju alla döda nu.

Men – äsch. Måste gå nu. Sälja mina rosor, i Vinterträdgården.

Snökulan, är den inte fin?"

Johanna nickar andäktigt.

"Vill du ha den? Du får den."

Och Ulla Bäckström ger snökulan till Johanna.

Skrattar igen, och nu, plötsligt, har det börjat snöa; stora tunga flingor dalar över åkern. "Alla döda nu...", gnolar Ulla Bäckström i den första snön, nästan upprymt, en ny melodi som plötsligt bara flutit upp i hennes huvud. "Död, Lille", öppnar munnen och sträcker ut tungan för att fånga upp några snöflingor med den. "Jag är besatt av död. *Ille dille död Lille*", sjunger Ulla och sänker rösten. "Och jag är inte Ulla men Ylla. *Ylla av död* – Hör, Lille, i den här tystnaden på åkern, låter det inte bra?"

Johanna mumlar, "jo, kanske", lite grötigt för något måste hon ju få ur sig även om hon egentligen skulle vilja säga något annat, något bättre, något mer i samklang med den speciella stämningen.

"Men, Lille", fortsätter Ulla. "Kanske är det såhär. Att det finns en massa godhet... blåa himlar, blommor, fin musik... och samtidigt,

som om en annan kraft, *en vild smärta* och förgänglighet verkade i allt.”

Och så plötsligt, med de orden, är hon försvunnen. Har lyft upp sin korg med röda trosor och fortsatt över åkern mot Vinterträdgården.

Ulla av död. Kjolar fladdrande, så vit i ljuset av Vinterträdgården som reser sig framför henne.

Och Johanna, ensam kvar på åkern, vill ropa, vänta Ulla, stanna! Ta mig med! Men står där bara, stum och tigande. Och lönlöst förstås. Ulla Bäckström har säkert glömt allt redan och Ulla Bäckström väntar *inte*.

Johanna står där hon står, en snökula i handen.

Hon tar snökulan till sitt rum och lägger undan den bland alla sina saker, ser på den ibland och fantiserar. Åkern som börjar utanför fönstret. Blåser imma på rutan. Lille, ritar hon i imman, kikar ut i bokstävorna. Tomt. Vinterträdgårdens ljus. Ulla kommer inte.

Pjäsen om den amerikanska flickan spelas och läggs ner, kommer nya pjäser, ny musik. Ulla som sveper förbi i korridorerna i skolan, teatern dansen musiken, hur det sjunger om henne där hon går. Johanna försöker fånga hennes blick. Det går inte. Eller, om Ulla ser, så ser hon mest igenom Johanna, mitt inne i sina egna verksamheter.

Och därhemma: Robin flyttar bort, Tobias blir sjuk och kommer inte längre till sitt växthus. Växthuset förfaller, Tobias dör, Solveig och Johanna blir ensamma i huset.

Den amerikanska flickan i en snökula. Vinterträdgården. Ett inre rike. Kapu kai. Men det händer att Johanna söker sig till utkanten av Randskogen i alla fall. Står som alltid i skogens utkant och ser upp, i mörkret. Ullas rum, högt över Rosengårdens höga stängsel.

”Kanske for jag iväg för att jag ville vara med folk som hette Jack, Vanessa, Andy och Catherine.” Ibland står Ulla fortfarande där i sitt rum, på Glitterscenen. Glasdörren öppen, vita klänningen fladdrande i fönstret. Sjunger en sång, ”Dödens förtrollning vid unga år”, den, någon annan? Eller bara står, ser ut över allt.

Sedan är det över, allt normalt. Dörren stängs, Ulla lämnar fönstret. Gardinerna, som en ridå, dras för igen.

Och fortfarande, ofta, bara mörkt, *fågeln utflugnen*.

Men ibland när Johanna står ensam i skogens utkant och ser upp mot Glitterscenen så föreställer hon sig att hon är där. Med Ulla på Glitterscenen, teatern, dansen, musiken... nej, inte så.

Men så. "Kanske for jag iväg för att jag ville vara med folk som heter..." Ulla och Johanna med Träskdrottningen, alla hennes sånger. "Och nu ska du få höra hur den låter." Hur Johanna ska komma till Ulla Bäckström i hennes rum, och de ska lyssna på den däruppe.

Dödens förtrollning vid unga år. De ska vara Orfeus som går till underjorden, Vinterträdgården, hämta Eurydike. Deras Projekt Jord. Träskdrottningen, Vinterträdgården, den amerikanska flickan i en snökula, hur allt ska sammanfalla.

De ska ha Projekt Jord. De ska ha allt. De två.

Patti, Debbie, Ametiste, *Föreställ dig, min Rimbaud* och Pissfabriken. Screaming Toys och Wembley Arena 2012, allt ska leda dit.

"De e så hemst å stå på scen, de sliter en i stycken, med sina beundrablickar, beundrarhänder, man kan dö..." Säga så i intervjuer, skriva autografer.

Eller så. Bara så. Lyssna på Träskdrottningen och hennes sånger. Träskdrottningens röst, fyllig som Ullas, men ännu mörkare och mera gåtfull. "Lägg dig här", ska Ulla Bäckström säga på Glitterscenen medan sången spelar, "så ska vi dissekera Träskdrottningens inre liv, alla hennes mörka bottnar... slut ögonen..." Och insekterna, fjärilarna, ska glittra i hennes hår där på Glitterscenen, bland noterna, böckerna, all musik och utklädningskläderna, alla manuskripten.

Men när den sången har spelat färdigt ska komma nya sånger. Och Ulla ska sätta sig upp och ruska fjärilarna ur sitt hår, klirr klirr när metall och sammet regnar kring henne över golvet.

Glitterscenen är mitt liv. Nya sånger, andra sånger, deras egna sånger.

Nåväl. En saga bara, en fantasi. Det händer inte. Ingenting händer,

i verkligheten. Annat än tid som går, månader, år. Robin som flyttat, Tobias som dör, växthuset som förfaller vid vägen. Det blir hösten 2006, oktober och november månad. En skymt av en främmande människa i Randskogen. Den Röda kallas hon, en kvinna i kanske femtioårsåldern och hon har röda kläder.

Den Röda, från Vinterträdgården.

Den amerikanska flickan i en snökula. Ibland tänker Johanna på det också. Ensamma tankar. Två figurer i ett vattnigt landskap. *Skuffa inte din kärlek för långt, Eddie.* Ulla på Glitterscenen, Johanna i skogsbrynet nedanför, ensam som alltid, i mörkret.

Ille dille död, Lille. "Finns så mycket död." Minnet av Ulla från två år tillbaka, 2004. "Jag är Ylla av död." Ulla Bäckström som fångar snöflingor på tungan på en åker.

Huset i den dyigare delen, november 2006. Följer man den längsta stigen i Randskogen som börjar bakom det som en gång var Tobias växthus intill vägen och fortsätter över hela Första udden till där havet kommer emot på andra sidan kommer man till huset i den dyigare delen. Fast, ska medges: i den utkanten tänker man inte så mycket "hav" när man ser vattnet, det är en såpass inåt fastlandet belägen igenvuxen gytjtjig vik – pålar av gammal brygga sticker upp i vassen.

Men vid den stranden ligger i alla fall ett hus, det enda huset i hela Randskogen, gammal alpvilla i dyn. Har stått tomt i många år, en väldig yttertrappa upptar nästan hela framsidan som leder upp till ingången i andra våningen. Många breda trappsteg i ställvis sprucken grå betong; mossa och ogräs som växer högt ur sprickorna på somrarna. En enda trappa mitt i ingenstans: kan te sig så på håll på hösten och på vintern när alla löv har fallit från träden och all sly har vissnat bort. Den lösrycktheten och en sådan ensamhet kring det övergivna huset där ett särskilt dunkel råder, till och med på dagarna. Liksom tidlöst, utan årstid – eller som om det var samma årstid året om. Djuphösten, lite före snön.

En känsla som består också efter att Vinterträdgården kommer till Andra udden som ligger bara några kilometer ifrån och lyser upp hela sin omgivning med starka ljusanläggningar. Men till huset i den dyigare delen når det ljuset inte riktigt: strimlar bara försiktigt ner mellan höga barrträdsgrönar eller stelnar under kalla, klara vinterkvällar i norrskenslika stråk på himlen.

Men huset, en gång bodde någon här. En liten familj, mamma, pappa, barn som anlände till trakten direkt från det internationella jetsetlivet som på vintrarna försiggick på olika mellaneuropeiska skitsportorter. Men pappan, han kallades för Ålänningen, älskade sin hustru över allt på jorden och lät i hemlighet bygga huset i den dyigare delen efter modell av en sportstuga som mamman förälskat sig i under en solig vinterpromenad högt uppe i alperna och gav det i överraskningspresent åt henne.

Det skulle vara deras nya hem, här, i trakten, här i den dyigare delen av skogen skulle de slå rot och leva familjeliv på riktigt. Det blev förstås inte så lyckat. Fel plats, fel husgrund och inte så mycket bevänt med arkitekturen och konstruktionen heller så mamman stod inte ut i sumpigheten utan for sin väg och gifte om sig och pappan och dottern blev ensamma i det underliga huset. Där bodde de sedan på tumanhand, far och dotter, tills dottern växte upp och blev Träskdrottningen och reste ut i världen, till *skräpmusiken*, för att bli en fotnot där.

Men i huset, en gång ordnades stora vilda fester där. De kunde vara i dagar för Ålänningen var en som gillade galej och glam. Ännu efter att dottern blivit vuxen och farit bort och han själv bodde någon annanstans egentligen kom han tillbaka i jakttiderna och då firades i nätter, dagar. Tills det småningom ebbade ut av sig själv: en fest var sista festen och Ålänningen slutade komma helt och hållet. Det var såhär: att man kunde stå i skogen, i mörkret och se på festerna från sidan. Som ett fartyg, en ö av ljus – som for förbi. Så plötsligt bara var huset utrymt och tomt och mörkt överallt igen.

Johanna brukar gå till huset ibland – på baksidan finns ett pano-

ramafönster på marknivå genom vilket man kan se in i källarvåningen. Kupar händerna kring ansiktet, kikar in: en gammal igenslammad simbassäng, full med humushaltigt äckligt vatten som sipprar fram ur marken genom sprickorna i kaklen. Skräp som flyter på den stilla ytan. Papper, tygslamsor, buteljer, liknande.

Men det var här, precis just här i simbassängen, som hon växte upp, Träskdrottningen. Träskdrottningen som hon alltså blev senare, när hon kom ut i världen, till skräpmusiken. *Träskdrottningen som reste sig ur dyn*. Levde ensam i huset med sin pappa Ålänningen, hennes namn var Sandra Wärn: en liten flicka som samlade på tändsticksaskar och sidentyger – hennes mamma hade haft en sidentygsaffär som gått i konkurs och alla osålda tyger hämtades till huset i den dyigare delen och när mamman själv lämnade det blev de kvar efter henne. Buntar, packar från ett klädsåk i övre våningen som virades ut i skimrande, färggranna längder och spreds ut över hela huset. Också ner till simbassängen som när Träskdrottningen var barn bara var ett fyrkantigt slarvigt kakelbelagt hål i marken, aldrig vattenfyllt – det var så mycket med det där huset som blivit liksom på hälft. Därnere i simbassängen höll flickan till, det blev hennes värld. Och ett slag i livet, barndomen, *den enda världen*, som hon en tid kom att dela med en väninna som blev allt för henne, de var alltid där. Men den vänskapen slutade abrupt och tragiskt, de blev osams, väninnan gick och sköt sig. Och då hade Sandra Wärn på något sätt förlorat allt, fanns inget kvar.

Föreställa sig: Sandra Wärn efter väninnas död. Bland alla tygerna, i den vattentomma simbassängen. Färggranna, skimrande längder som hon rullade in sig i, och somnade. Sov och sov, i sorg, otröstlig, invirad i tyger. Men ur dem, som ur en kokong, föddes Träskdrottningen, som begav sig ut i världen, till musiken. Återvände aldrig, men – glömde ingenting. Allt det där, huset, simbassängen, hennes och väninnans värld, alla tygerna tog hon med sig, till musiken. Gjorde sånger om

det, till exempel en som heter *Dödens förtrollning vid unga år*.

Det har hon berättat själv i intervjuer. Men smäck, tillbaka till verkligheten. För så långt hunnen i sin historia avbryter Träskdrottningen sig själv, nästan slår ifrån sig allt, river sidentygerna i bitar... "äsch, kanske är det där bara ett sätt att säga något annat. Kanske for jag iväg bara för att jag ville vara med folk som heter Jack, Vanessa, Andy och Cathe –"

"Hon klipper mattor, Lille."

Och det är ungefär så det är, vid källarfönstret i huset i den dyigare delen, den dagen, en eftermiddag i november 2006, då Johanna plötsligt hör en röst bakom sig, vänder sig blixtnabbt om och står öga mot öga med Ulla Bäckström.

Samma Ulla men ändå en annan, annorlunda. Äldre förstås än två år tidigare på åkern, i alldeles vanliga kläder nu. Jeans, mörkblå täckjacka, en röd mössa dragen över öronen, andfådd, som om hon sprungit. Och hon har något i handen. En leksaksmask.

"Gräp, gräp Lille. Genom tyger, långa remsor. Ringlar ner i ett ämbar. Medan hon pratar, pratar, *djiissuss* – man kommer inte loss.

Kanske är hon galen, Lille. Du vet säkert vem jag talar om. Den Röda. Heter nånting – Maalamaa.

Men Lille", lägger Ulla till, ser sig omkring, villrådigt och förvirrat", som om man satt en boll i rullning." Tystnar för ett ögonblick och då förstår Johanna vad det är med henne som är annorlunda. Ulla Bäckström är rädd. En tom vanlig murken dag i skogen, kallt, första snön som ska börja falla just igen.

Men skräckslagen, rädslan stinker, skriker i henne några sekunder trots att hon genast gör sitt allt för att slå den ifrån sig.

"Herregud, Lille", ropar hon. "JAG är så JÄVLIGT trött på det där. Intresserar mig inte längre överhuvudtaget, tänker *aldrig* på det där."

"Vad då?"

"Den amerikanska flickan. Det var bara ett projekt bland andra.

Jag gör nya roller nu, nya manuskript. Världen är full av manuskript, Lille..."

"Vad talar du om?"

Ulla Bäckström kommer närmare, plötsligt den där rädslan bortblåst, stadigare på rösten. "Du vet, Lille, det var såhär, när jag gjorde den amerikanska flickan, var henne då på scen. Eller det *blir* så. När man om och om igen gör samma sak, spelar samma historia på samma sätt, början mitt och slut – samma scener, samma samma, om och om igen..."

Är på klippan och dör av kärlek, faller faller, varje gång på samma sätt... att, ja, det blir lite monotont. Och då kan det hända att man börjar tänka på andra saker. Eller bara den här upprepningen som gör en osäker, man börjar fråga sig: *var* det såhär egentligen?

Du vet, med den historien. Den amerikanska flickan. Man börjar tänka på andra möjligheter.

Björn som tog livet av sig. Hennes pojkvän, efter att hon dött. Men Bengt, den där andra pojken, han i skogen, som älskade henne också. Vem var han?

Om det var han... Och sen, när man börjar tänka så blir man liksom osäker på allt.

Jag samlade material. Sålde blommor i Vinterträdgården. Men inte kom jag någon vart. Så man börjar höra efter annanstans, lite här och där. Sätter bollar i rullning, Lille. Googlar, skriver några meddelanden... och småningom, stöter man på någon", Ulla pausar, "som heter... något Maalamaa.

Nå. Inte så mycket med den saken då. Men nu, Lille. Den Röda, *nu* är hon här. I Vinterträdgården. Och jag har varit där.

Och hon berättar helt andra saker –

Konstiga saker. Som liksom, ja, förändrar allt.

Och plötsligt, fast man inte vill höra mer, så blir man fast.

Hon klipper mattor, Lille. Tunga sax, gräp gräp genom tyger, far ner i ett ämbar på golvet –"

"Vad berättar hon?" frågar Johanna plötsligt högt och häftigt.

Ulla Bäckström hejdar sig, spänner ögonen i Johanna intensivt, så att Johanna nästan ångrar sig.

”Nå”, Ulla rycker på axlarna. ”Annat bara. Hon kände den där pojken, Bengt. Eller ingen pojke då mer på den tiden, en vuxen man... Han som dog här, brann upp i huset.

Men att – det kanske fanns en annan hemlighet. Kring det som hände. Också med den amerikanska flickan. Där allt började. *Tre syskon*, Lille, som förenades av en hemlighet som skulle hålla ihop dem, men i stället drev dem ifrån varandra och alla vändes mot varandra. Är det bek –”

”Vilka tre syskon?” avbryter Johanna.

Men då plötsligt skrattar Ulla till och tar på sig masken som hon har i handen.

”Det vet *du* säkert Lille”, ropar hon, med masken på. Och hennes namn är Dödens Ängel ‘Liz Maalamaa’ – och *din mooosssa HA HA HA!*

Och SÅ, Lille, var det en alldeles annan historia. Om två stycken i en kiosk. Kanske du känner till den också? HA HA Lille! Buhuu!”

Och med dessa ord har Ulla vänt sig om och gått sin väg, november 2006, för sista gången.

”Mörka trista groupie”, ropar hon. ”ALLT kan man sen tuta i dig!”

Men samma kväll, fast mycket senare, nästan natt då redan, står Ulla Bäckström på Glitterscenen, glasdörren på vid gavel. Och faller, flyger ut.

En skugga bakom henne, den har mask. Dödens Ängel. ”Liz” Maalamaa.

Att foga till Vinterträdgården. Ulla som faller, masken, Screaming Toys.

Det blåser i den här erfarenheten, skriker, *Screaming Toys.*

Men Johanna, ännu på dagen, har sprungit hem från skogen, huset i den dyigare delen, till sitt rum.

*Den amerikanska flickan i en snökula.
Bengt i skogen.
Tre syskon som förenades av en hemlighet.
Solweig som river för gräddarna i köket. Ratsch. För henne finns Vinterträdgården inte.*

Ritas Vinterträdgården. Kollektivet Rita Strange.

*"Ur Träskdrottningens återkomst, kapitel 1. Var började musiken?"
Träskdrottningen: Jag vet inte om musiken, om det jag menar med musik, är musik.*

*"Wembley Arena, 2012." Allt det där som för en till musiken.
"Kanske for jag iväg för att jag ville vara med folk som heter Jack, Vanessa, Andy och Catherine." A new hour of creation, we are the Woodst...*

Men ju, fantasier bara. Rester av ett Projekt Jord, Träskdrottningen, i papperskorgen, riv i bitar.

"Du måste känna din historia för att veta vem du är."

Det var Tobias som sa så en gång. Men Tobias är död, växthuset mörkt, vid väggkanten. Det skymmer över åkern.

Och Johanna är ensam med en historia, en alldeles annan, som hon inte vet vad hon ska göra med.

Ett vinddrag, november 2006, Barnet fluorescent på väggen.

Och det blåser i den här erfarenheten.